

Percepció d'èxit i rendiment esportiu d'un porter de waterpolo

Perception of Success and Athletic Performance of a Water Polo Goalkeeper

FRANCISCO MANUEL ARGUDO ITURRIAGA
RICARDO DE LA VEGA MARCOS
ROBERTO RUIZ BARQUÍN

Facultat de Formació de Professorat i Educació
Universitat Autònoma de Madrid (Espanya)

Autor per a la correspondència
Francisco Manuel Argudo Iturriaga
quico.argudo@uam.es

Resum

Malgrat els esforços de la psicologia de l'esport durant dècades per comprendre la relació entre autoeficàcia i rendiment esportiu, la realitat multivariant de l'esport no ha permès aconseguir conclusions universals i generalitzables a la diversitat competitiva. El present estudi va tenir com a objectiu analitzar el grau de consistència entre la percepció d'èxit conductual d'un porter de waterpolo d'alt nivell i el seu rendiment observable en competició. Per al mesurament de la percepció d'èxit conductual es va utilitzar l'Escaleta d'autoeficàcia d'èxit per a porters de waterpolo (Argudo, De la Vega, Tejero, & Ruiz, 2013). Per al mesurament del rendiment es van analitzar tots els llançaments rebuts pel porter en un campionat europeu i en un campionat mundial. Els resultats indiquen una baixa associació entre la percepció d'èxit conductual declarada per l'esportista i la seva conducta en competició ($\rho = ,34$, $p = ,035$), de tal manera que l'esportista es percep més eficient del que revelen les dades ($p = ,033$, $\delta c = 0,24$). Es discuteixen les troballes en conseqüència.

Paraules clau: autoeficàcia, alt rendiment esportiu, waterpolo, porter

Abstract

Perception of Success and Athletic Performance of a Water Polo Goalkeeper

Despite sport psychology's efforts over decades to understand the relationship between self-efficacy evaluation and sports performance, the multivariate reality of sport does not make it possible to achieve universal and generalizable conclusions about competition diversity. The objective of this study was to analyze the consistency between the perception of behavioral success of a high-level water polo goalkeeper and their actual performance in competition. The self-efficacy achievement scale for water polo goalkeepers (Argudo, De la Vega, Tejero, Ruiz, 2013) was used in order to measure the perception of behavioral success. To measure performance, all throws received by the goalkeeper in a European Championship and a World Championship were analyzed. The results indicate low association between the perception of behavioral success stated by the goalkeeper and their performance in competition ($\rho = ,34$, $p = ,035$) which means the goalkeeper sees themselves as being more efficient than the data suggest ($p = ,033$, $\delta c = 0,24$). Finally, these findings are discussed.

Keywords: self-efficacy, high performance sports, water polo, goalkeeper

Introducció

L'interès per analitzar la importància de l'autoeficàcia sobre el rendiment esportiu ha constituït un tema clàssic d'investigació en el context de la psicologia de l'esport, tant a nivell nacional com internacional (Jiménez, 1990; Lázaro & Villamarín, 1993). Des dels postulats inicials de Bandura (1977), la teoria sociocognitiva ha servit de base explicativa per tractar d'analitzar en quina mesura la percepció d'eficàcia que tenien els esportistes sobre les capacitats que utilitzen en un context esportiu específic, correlacionava amb un elevat nivell de rendiment. Segons aquesta teo-

ria, quan una persona desitja realitzar una acció, ha de considerar tot el conjunt de variables que hi intervenen i que tenen un efecte directe i indirecte en la persona a nivell cognitiu, emocional i biològic, tot entenent que la conducta es produeix sempre dins un marc contextual dins el qual el subjecte li atorga significat i s'hi adapta (Bandura, 1987, 1993). En aquest sentit, el treball parteix de la definició que el mateix Bandura ofereix sobre el concepte d'autoeficàcia i que es refereix a la confiança en la capacitat pròpia per dur a terme una tasca o realitzar una meta determinada (Bandura, 1997).

Si ens centrem en una anàlisi temporal de l'acció de les persones en general i dels esportistes en particular, resulta essencial, segons la teoria sociocognitiva, que es puguin conèixer els antecedents tan contextuals de la situació com els particulars de la persona abans de l'execució conductual, de manera que, ja abans del moviment, la persona passa pel filtre cognitiu, emocional i biològic la seva avaluació sobre la capacitat personal que es confereix en la realització de la meta pretesa. En una segona fase, durant el propi comportament i durant el desenvolupament de l'acte motor en el cas de l'esport, la persona també analitza de manera contínua i va avaluant el seu exercici de manera absolutament vinculada al resultat que va aconseguint i a la seva expectativa inicial, de manera que es produeix una simbiosi entre els processos de pensament i la situació: l'un sense l'altre no es poden produir i ambdós prenen sentit i significat de manera bidireccional. En un tercer moment, s'analitzaria el resultat final aconseguit, tot generant nous nivells d'adaptació que permetin a la persona aconseguir resultats adequats en els pròxims enfrontaments.

Al llarg de tot aquest procés, un dels components dels determinants personals definits pel propi Bandura (1987), el conforma la percepció d'èxit que la persona es forma i que es configura a manera d'expectativa, i que dóna lloc a un procés d'adequació respecte al context directe en què es troba immers i que, com a conseqüència, permet la conducta de la persona. En aquest sentit, en el context esportiu, la manera en què l'individu es percep competent, estaria relacionat amb la percepció que té de les principals accions que es troben involucrades en l'acte motor específic de què es tracta, i que dóna lloc a una regulació motriu que optimitzi els resultats aconseguits per l'esportista tot considerant, per tant, la percepció d'èxit com una variable inclosa en els determinants personals de l'autoeficàcia. Per tant, de manera prèvia a l'execució d'un acte motor, la persona tindria un nivell d'autoeficàcia determinat, relacionat com s'ha exposat anteriorment amb la percepció de competència que té davant l'execució d'aquesta acció, la qual cosa donaria lloc a una expectativa sobre la probabilitat associada a aconseguir l'èxit a nivell del resultat de l'acció motriu.

El caràcter organitzador que té l'autoeficàcia sobre el moviment i la seva influència sobre l'acció que s'executa, constitueixen dos elements essencials que expliquen la rellevància de l'estudi de l'autoeficàcia en la

conducta motriu (De la Vega, Ruiz, Tejero, & Argudo, 2012). La valoració cognitiva que realitza l'esportista sobre els seus propis recursos i competències incidiria sobre tot el procés d'adaptació de l'esportista al context dedicant els seus recursos disponibles de manera diferencial en funció de la percepció de competència que es té, la qual cosa influiria també en la sensació de control que es tindria (Bandura, 1977). En aquest sentit, un aspecte crucial en la implicació de la teoria de Bandura a l'esport és el desenvolupament d'habilitats d'autoregulació i de presa de consciència que han de fer possible el control adaptatiu de l'acció (De la Vega, Del Valle, Maldonado, & Moreno, 2008). Els esportistes amb més percepció d'autoeficàcia afrontaran millor les seves accions, s'implicaran més i cercaran la superació de reptes, mentre que els que mantenen una percepció d'autoeficàcia moderada s'implicaran menys i cercaran reptes que no els exposin davant la pèrdua de la confiança en les seves pròpies competències (Bandura, 1995).

Segons indica el mateix Bandura (1991): “la gent no pot influir de manera adequada sobre els seus propis processos motivacionals precursors de l'acció, si no posen una adequada atenció en el seu propi rendiment, en les condicions antecedents en què succeeix la conducta i en els efectes que obté” (pàg. 250). A més a més, el judici avaluatiu que realitza la persona es veu influït també per factors emocionals que jugarien un paper primordial en la percepció que es té sobre la pròpia competència i sobre el processament cognitiu que té lloc (Kuiper, McDonal, & Derry, 1983). En aquest sentit, Cantón i Checa (2012) analitzen les relacions que s'estableixen entre l'estil atributiu, quant al *locus* de control i estabilitat, l'autoeficàcia i les emocions experimentades per una mostra composta per 60 esportistes (jugadors de futbol i karateques), on es troba que a major autoeficàcia menys emocions negatives experimenten, i que les atribucions de control i d'estabilitat sobre el rendiment obtingut també les tenen els esportistes amb una major autoeficàcia percebuda.

Estudis recents presenten dades favorables a la influència de la pràctica d'activitats físicoesportives regulars en l'augment del sentiment de competència, on també influeix la realització en grup o individual, així com la variable gènere, en què es mostra que les dones tenen conductes preferents cap a un major augment de la competència motriu percebuda en jocs i esports individuals respecte als homes, els quals obtenen millors resultats

en la pràctica dels esports col·lectius (Balaguer, 1998; Carrol & Louidis, 2010; Hellín, Moreno, & Rodríguez, 2006; Ruiz, 1995).

Arruza et al. (2009), en un estudi realitzat amb onze esportistes d'elit de set especialitats esportives diferents, troben que la realització d'un pla de competició establert de forma adequada és un bon instrument per a l'augment de l'autoeficàcia perquè hi queden recollits no només els objectius de realització, sinó la manera d'aconseguir-los i l'expectativa de resultats que els esportistes tenen sobre el que faran. Posteriorment, Arruza et al. (2011) realitzen un estudi en què s'analitza el paper que té la competència percebuda en l'estat d'ànim i en la tolerància a l'estrès dels joves esportistes en una mostra de 30 esportistes de deu esports diferents, on troben nivells elevats de correlació negativa entre l'alta competència percebuda i els generadors d'estrès, així com correlacions positives amb les dimensions de recuperació de l'estrès, la qual cosa demostra que la percepció de competència jugaria un paper essencial com a mediador del rendiment psicològic de l'esportista.

En aquesta mateixa línia sobre els efectes favorables de l'autoeficàcia en el rendiment, Hepler i Chase (2008) realitzen un estudi amb 60 estudiants en què pretenen analitzar les relacions que hi ha entre la presa de decisions correcta, l'autoeficàcia percebuda en la tasca, i el rendiment, trobant que la seguretat en la presa de decisions i l'autoeficàcia específica en la tasca que es realitzava influïen en el rendiment físic trobat. Levy, Nicholls i Polman (2011) analitzen en una mostra de 414 esportistes les relacions que hi ha entre la confiança prèvia a la competició i el rendiment percebut que s'obté i les estratègies d'enfrontament que s'han utilitzat, trobant que a més confiança li corresponen nivells superiors de rendiment percebut, la qual cosa aniria en la línia de rescatar la rellevància de l'autoeficàcia com a procés dialèctic que es va modificant en funció del resultat obtingut.

D'altra banda, cal destacar els estudis del grup d'investigació de Vancouver sobre els possibles efectes negatius o neutres de l'autoeficàcia en el rendiment. Així, Vancouver, Thompson i Williams (2001), en un disseny intrasubjecte, van trobar que els èxits de rendiment tenien una influència forta i positiva en les creences d'eficàcia posterior; no obstant això, l'autoeficàcia tenia una relació negativa amb el rendiment posterior aconseguit. Aquests resultats, juntament amb els de

Vancouver, Thompson, Tischner i Putka (2002), van provocar una nova revisió dels possibles efectes negatius de l'autoeficàcia sobre el rendiment per part de Bandura i Locke (2003).

Vancouver i Tichner (2004) analitzen el paper de la retroacció (*feedback*) sobre la percepció de competència de 160 estudiants, i demostren que hi ha discrepàncies sobre el seu paper beneficiós en el rendiment en funció de la implicació cognitiva que tingui la tasca a exercir: mentre que en tasques complexes a nivell cognitiu tenir una percepció de competència favorable incideix en el resultat obtingut, la relació és nul·la i fins i tot negativa quan la implicació cognitiva de la tasca és feble. En aquesta mateixa línia d'investigació, que suscita certa controvèrsia entre les relacions establertes entre el rendiment i l'autoeficàcia, Beattie, Lief i Adamoulas i Oliver (2011) fan dos experiments en el context del golf i troben que el rendiment té una relació significativa i positiva amb l'autoeficàcia, que permet predir el 49 % de la variància de l'eficàcia; mentre que l'autoeficàcia no tenia relació significativa amb el rendiment en cap dels dos experiments, explicant només un 2,7 % de la variància del rendiment. Aquests resultats semblen especialment rellevants en la necessitat d'avançar, com es proposa en aquest treball, en les complexes relacions que s'estableixen entre el rendiment obtingut en l'exercici d'una acció motriu, amb l'eficàcia percebuda per l'esportista tant abans de la pròpia acció com en la seva avaluació posterior en funció del rendiment.

Respecte a les possibles relacions que s'estableixen entre el nivell d'autoeficàcia i l'èxit esportiu, Mowlaie, Besharat, Pourbohloul i Azizi (2011) fan una investigació amb 246 esportistes iranians voluntaris als quals se'ls avalua el seu nivell d'autoconfiança, d'autoeficàcia i el seu nivell de control de la ira, i on mesuren també la percepció d'èxit que els seus entrenadors tenien sobre cadascun d'ells. Els resultats mostren com l'autoconfiança i l'autoeficàcia exerceixen un paper mediador en la regulació i en el control de la ira, així com en el rendiment aconseguit pels esportistes, la qual cosa demostra la rellevància d'aquest concepte i permet comprendre la necessitat de continuar aprofundint-hi.

D'altra banda, tal com es troba en l'estudi fet per Thomas, Lane i Kingston (2011), i seguint una metodologia qualitativa en l'estudi dels factors implicats en

l'autoconfiança i en l'autoeficàcia en l'esport, la mateixa naturalesa d'aquests constructes seria multidimensional, la qual cosa requereix de diverses investigacions que permetin extreure conclusions adequades sobre les diferents dimensions que s'hi troben incloses i que permetin, a més a més, la creació d'instruments que possibilitin la mesura de la percepció d'autoeficàcia en esports específics com, en el cas que ens ocupa, és el waterpolo, tot constituint una línia actual de treball i investigació rellevant (Argudo, De la Vega, Tejero, Ruiz, 2013; De la Vega et al., 2012).

Atenent als diferents aspectes tractats fins al moment, i valorant la utilitat dels estudis realitzats en l'esport de màxim nivell, on l'accés a la mostra sol ser molt restringit, l'objectiu principal d'aquesta investigació se centra a analitzar quin és el grau d'associació entre la percepció d'èxit conductual d'un porter de waterpolo d'elit, de les accions més rellevants i significatives del seu rol de joc, respecte al seu rendiment conductual observable, tot això analitzat en un context de rendiment d'alt nivell i de competició internacional.

Mètode

El participant

Aquest estudi analitza el cas d'un porter de waterpolo d'alt rendiment (estudi de cas únic N=1; León & Montero, 2003) de categoria sènior, que en el moment de l'estudi comptava amb 23 anys d'edat, amb una experiència en la màxima categoria de clubs de set temporades i com a porter de l'equip nacional de quatre anys, sent el titular en ambdós grups esportius. Per a la selecció del candidat es va procedir amb un mostratge incidental per l'únic motiu d'accés viable. La participació va ser voluntària i consentida, descrivint-li els objectius principals de l'estudi. El participant no va rebre cap contraprestació econòmica o recompensa. Segons els principis d'investigació ètica referits a la necessitat de mantenir l'anonimat dels participants en la investigació (Salkind, 1999), no es descriuen altres característiques del participant objecte d'estudi.

Disseny i variables

El treball té un disseny descriptiu i correlacional. Segons Montero i León (2007), el disseny pertany a la

categoria d'"estudis de casos" subtipus "instrumental", atès que constitueix un estudi descriptiu amb una única unitat mostral on l'investigador elegeix de manera intencional el participant per ser prototípic o representatiu.

Variables: (1) percepció d'autoeficàcia d'èxit en l'aturada de llançaments i (2) conducta d'èxit de parada de llançaments durant la competició esportiva.

Procediment, mesurament i instrumental

Per al mesurament de la percepció d'eficàcia s'ha utilitzat l'Escala d'autoeficàcia d'èxit per a porters de waterpolo (Argudo et al., 2013). L'instrument està format per 34 ítems que descriuen diferents tipus de llançament (vegeu *taula 1*). En el protocol de l'escala se sol·licita a l'esportista que informi sobre el seu grau d'èxit a l'hora d'aturar llançaments en competició esportiva, d'acord amb el que és habitual i majoritari per a ell i segons la seva pròpia experiència. El porter disposa d'una escala de resposta de cinc punts, tipus Likert: (1) "molt poc èxit, aturo menys del 20 % de llançaments", (2) "poc èxit, aturo entre el 21 % i el 40 % dels llançaments", (3) "una mica d'èxit, aturo entre el 41 % i el 60 % de llançaments"; (4) "bastant èxit, aturo entre el 61 % i el 80 %"; i (5) "molt èxit, aturo més del 80 % de llançaments". Així mateix, l'escala permet mesurar de l'1 al 5 el nivell de percepció mitjana de l'esportista, valent-se per a això de la mitjana aritmètica que s'obté a partir de tots els ítems. Es va lliurar l'escala al participant, permetent-li decidir el moment i el lloc per omplir-ho. Els investigadors van recollir les respostes al cap d'una setmana.

Per al mesurament de la conducta d'èxit en competició esportiva, es van analitzar mitjançant observació tots els llançaments rebuts pel participant en el XXVII Campionat Europeu de Waterpolo, celebrat l'any 2006 a Belgrad (Sèrbia), i en el XII Campionat Mundial de Waterpolo, celebrat l'any 2007 a Melbourne (Austràlia). Respecte d'això, dos observadors, entrenats prèviament en categorització observacional, van analitzar un total de 235 llançaments (127 del campionat europeu i 108 del mundial). Per aquesta finalitat es va utilitzar per a això el programari Polo Análisis Directo v1.0 (Argudo, Alonso, Fuentes, & Ruiz, 2010). D'aquesta manera, es va obtenir el percentatge d'aturades del participant en els 34 ítems descrits en l'escala, categoritzant-se d'1 a 5 com es va veure anteriorment: (1) menys del 20 %

d'aturades, (2) entre el 21 % i el 40 %, (3) entre el 41 % i el 60 %, (4) entre el 61 i el 80 %, i (5) més del 80 % de llançaments aturats. Les dades sobre la conducta observable d'aturada en competició esportiva són altament fiables, on es va aconseguir un índex d'acord Kappa entre observadors igual a 0,99. Finalment, es va contrastar el que va declarar el participant a propòsit de la seva eficàcia d'èxit en l'aturada de llançaments amb els percentatges d'aturada observada en competició esportiva.

Anàlisi de les dades

Per tal d'analitzar el grau d'associació entre la percepció d'autoeficàcia d'èxit d'aturada del porter i la seva conducta observada en competició es va procedir mitjançant el Coeficient de correlació d'Sperman (ρ). Aquest estadístic es va interpretar d'acord amb Salkind (1999),

tot considerant correlacions molt baixes entre 0 i 0,2, baixes entre 0,21 i 0,40, moderades entre 0,41 i 0,60, altes entre 0,61 i 0,8, i molt altes entre 0,81 i 1. Així mateix, de manera complementària, es van comparar ambdues variables interpretades com a independents per la qual cosa es va procedir amb una prova no paramètrica de U de Mann-Whitney (U) i es va estimar la grandària de l'efecte mitjançant el paràmetre delta de Cliff (δc) (Cliff, 1993). Els càlculs s'han dut a terme amb ajuda de l'aplicació informàtica IBM SPSS Statistics 20.

Resultats

Les dades informen que hi ha una baixa associació entre la percepció d'eficàcia de l'esportista quan estima el seu èxit d'aturada i la seva conducta observada en competició ($\rho = ,36, p = ,035$) (taula 1).

Tipus de llançament	Percepció d'eficàcia	Conducta observada
1 Precedits de finta per part del jugador que llança a menys de 5 metres	2	2
2 No precedits de finta per part del jugador que llança a menys de 5 metres	3	3
3 Precedits de finta per part del jugador que llança a 5 metres o més	4	3
4 No precedits de finta per part del jugador que llança a 5 metres o més	5	3
5 Dirigits al pal curt	4	3
6 Dirigits al pal llarg	5	3
7 Efectuats per un jugador esquerrà	3	2
8 Efectuats per un jugador dretre	3	3
9 De cara, amb trajectòria tensa, a menys de 5 metres i situat a la teva esquerra	4	4
10 De cara, amb trajectòria tensa, a menys de 5 metres i situat al centre	2	3
11 De cara, amb trajectòria tensa, a menys de 5 metres i situat a la teva dreta	4	3
12 De cara, amb bot, a menys de 5 metres i situat a la teva esquerra	3	2
13 De cara, amb bot, a menys de 5 metres i situat al centre	2	2
14 De cara, amb bot, a menys de 5 metres i situat a la teva dreta	3	1
15 De cara, amb trajectòria tensa, a 5 metres o més i situat a la teva esquerra	5	5
16 De cara, amb trajectòria tensa, a 5 metres o més i situat al centre	4	2
17 De cara, amb trajectòria tensa, a 5 metres o més i situat a la teva dreta	5	3
18 De cara, amb bot, a 5 metres o més i situat a la teva esquerra	3	3
19 De cara, amb bot, a 5 metres o més i situat al centre	3	2
20 De cara, amb bot, a 5 metres o més i situat a la teva dreta	3	3
21 De revés a menys de 5 metres	2	4
22 De revés a 5 metres o més	4	3
23 De vaselina a menys de 5 metres	2	3
24 De vaselina a 5 metres o més	2	5
25 Quan la situació de joc és d'igualtat numèrica (6:6)	4	3
26 Quan la situació de joc és en desigualtat numèrica (5:6)	3	2
27 Quan la situació és de replegament en contraatac (1:2)	2	2
28 Quan es tracta d'un penal	2	1
29 Quan la pilota es dirigeix a la zona dreta i alta de la porteria des de la teva posició	3	3
30 Quan la pilota es dirigeix a la zona central i alta de la porteria des de la teva posició	3	3
31 Quan la pilota es dirigeix a la zona esquerra i alta de la porteria des de la teva posició	4	2
32 Quan la pilota es dirigeix a la zona dreta i baixa de la porteria des de la teva posició	4	3
33 Quan la pilota es dirigeix a la zona central i baixa de la porteria des de la teva posició	5	5
34 Quan la pilota es dirigeix a la zona esquerra i baixa de la porteria des de la teva posició	2	2
Puntuació global	3,29±1,03	2,82±0,96

Taula 1. Valoració de llançaments: percepció d'eficàcia vs. conducta observada

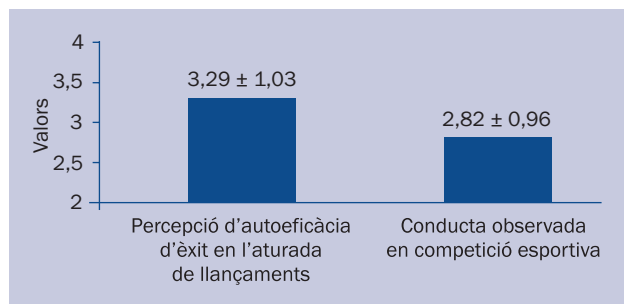

Figura 1. Contrast de valors globals. Percepció d'autoeficàcia d'èxit en l'aturada de llançaments vs. conducta observada en competició esportiva

En concret, la percepció d'eficàcia de l'esportista ($3,29 \pm 1,03$) és lleugerament superior a la conducta real d'aturada ($2,82 \pm 0,96$), i és una diferència estadísticament significativa i de grandària moderada ($U = 412$; $p = ,033$; $\delta c = 0,24$) (fig. 1).

Discussió

En aquest estudi s'ha plantejat una anàlisi rigorosa i contextualitzada en waterpolo d'elit sobre les relacions que s'estableixen entre la percepció d'èxit conductual, com a component de l'autoeficàcia, i les conductes reals que expliquen el rendiment aconseguit per un porter de waterpolo al llarg d'un campionat europeu i d'un campionat mundial. De les diferents anàlisis fetes s'extreuen dues conclusions rellevants per contribuir al debat científic actual sobre les relacions que s'estableixen entre la percepció d'èxit i el rendiment aconseguit: d'una banda, hi ha un baix nivell d'acord entre la percepció d'èxit del porter i la seva conducta observada en competició; i d'altra banda, la percepció d'èxit del porter és superior al que realment succeeix, la qual cosa podria justificar-se pel nivell competitiu que té.

Tal com s'ha abordat en l'apartat introductori, hi ha dades contradictòries sobre en quina mesura l'autoeficàcia, en general, facilita el rendiment esportiu, i també sobre el paper que aquest últim exerceix sobre la primera. Dels nostres resultats, centrats en un component específic dels determinants personals de l'autoeficàcia, es desprèn el suport als plantejaments defensats per Beatti et al. (2011) i Vancouver, Thompson i Williams (2001): la percepció d'èxit no manté una relació directa amb el rendiment posterior conductual aconseguit, la qual cosa apunta en la línia dels treballs que assenyalen que hi ha una clara diferència entre percepció i acció, entre allò

que les persones fan i el que diuen que fan (Hernández, Santacreu, & Rubio, 1999). Els resultats d'aquest estudi, per tant, no coincideixen amb allò que han exposat altres grups d'investigació com Mowlaie et al. (2011).

Tal com s'ha assenyalat, l'autoeficàcia podria considerar-se com un constructe multidimensional, dins el qual es trobaria la percepció d'èxit conductual, on es podria pensar que els esportistes que posseeixen puntuacions superiors obtindrien també un millor rendiment, sobretot quan es tractés d'experts amb àmplies trajectòries d'exercici professional. En el nostre estudi es posa en dubte aquest argument: un esportista d'elit pot posseir un nivell de percepció d'èxit sobre les conductes rellevants del seu rol, distorsionat en el sentit positiu, de manera que no s'ajusti al seu nivell de rendiment real en competició, la qual cosa podria posar en compromís la seva pròpia capacitat autoregulatora i al possible efecte que exerceixin fonts potencials d'informació i de retroacció com, per exemple, l'entrenador.

Una de les explicacions que considerem més plausibles a l'hora d'interpretar la diferència en els resultats de les diferents investigacions, se centra en què diferents estudis recents, com el de Levy, Nicholls i Polman (2011), utilitzen la percepció de rendiment com a variable de rendiment, i troben un lògic grau d'alt acord entre la percepció sobre la pròpia eficàcia i sobre el rendiment aconseguit, atès que ambdues pertanyen a la dimensió cognitiva i subjectiva de l'esportista. Tanmateix, quan s'utilitzen mesures objectives de conductes de rendiment ja no està tan clara aquesta relació, i pot aparèixer el fenomen descrit per Vancouver i Tichner (2004), segons el qual, quan es tracta de tasques complexes a nivell cognitiu, tenir una percepció de competència favorable incideix en el resultat obtingut de manera positiva, mentre que la relació és nul·la i fins i tot negativa quan la implicació cognitiva de la tasca és feble.

Per últim, ens sembla important destacar el paper que poden exercir les noves tecnologies, com pot ser la retroacció de resultats a partir de les anàlisis informatitzades de vídeos, en favor dels tècnics i dels psicòlegs de l'esport; particularment, en el procés d'ajustament sobre la pròpia eficàcia respecte al rendiment que es va aconseguint, que permet optimitzar el procés de millora aconseguit en l'esport d'elit. Així mateix, en futurs treballs d'investigació resultaria interessant el plantejament de metodologies que permetin comparar paràmetres conductuals del rendiment dels jugadors, respecte a diferents variables psicològiques que posseeixen un clar caràcter subjectiu, de manera que es puguin establir conclusions més clares sobre el paper

que juguen aquestes variables psicològiques sobre el rendiment aconseguit, i sobre altres variables que poden exercir un efecte positiu o negatiu sobre el rendiment com, per exemple, és el cas dels tècnics esportius i dels seus estils de lideratge i de comunicació.

Conflicte d'interessos

Els autors declaren no tenir cap conflicte d'interessos.

Referències

- Argudo, F. M., Alonso, J. I., Fuentes, F., & Ruiz, E. (2010). Polo Análisis v1.0 Directo. Registro computerizado para la evaluación táctica cuantitativa en tiempo real en waterpolo. A F. M. Argudo, S. Ibáñez, E. Ruiz & J. I. Alonso, *Softwares aplicados al entrenamiento e investigación en el deporte* (pàg. 137-147). Sevilla: Wanceulen.
- Argudo, F. M., De la Vega, R., Tejero, C. M., & Ruiz, R. (2013). Escala de autoeficacia de logro para porteros de waterpolo. Validación de contenido y traducción anglosajona. *Revista Española de Educación Física y Deportes* (401), 125-136.
- Arruza, A., Sajoa, T., Gil, L., Arribas, S., Balagué, G., Cechini, J. A., & Brustad, B. (2009). Understanding the relationship between perceived development of the competition plan and sport performance: mediating effects of self-efficacy and state depression. *Perceptual and Motor Skills*, 109(1), 304-314. doi:10.2466/pms.109.1.304-314
- Arruza, J. A., Arribas, S., Otaegi, O., González, O., Irazusta, S., & Ruiz, L. M. (2011). Perception of competence, mood state and stress tolerance in young high performance athletes. *Anales de Psicología*, 27(2), 536-543.
- Balaguer, I. (1998). Self-concept, physical activity and health among adolescents. Treball presentat a *24th International Congress of Applied Psychology*, San Francisco.
- Bandura, A. (1977) Self-efficacy: toward an unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. doi:10.1037/0033-295X.84.2.191
- Bandura, A. (1987). *Pensamiento y acción*. Barcelona: Martínez Roca.
- Bandura, A. (1991). Self-efficacy mechanism in physiological activation and health promoting behavior. A J. Madden (Ed.), *Neurobiology of learning, emotion and affect* (pàg. 229- 270). New York: Raven.
- Bandura, A. (1993). Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148. doi:10.1207/s15326985ep2802_3
- Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies*. New York: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511527692
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy*. New York: Freeman.
- Bandura, A., & Locke, E. (2003). Negative self-efficacy and goal effects revisited. *Journal of Applied Psychology*, 88(1), 87-99. doi:10.1037/0021-9010.88.1.87
- Beattie, S., Lief, D., Adamoulas, M., & Oliver, E. (2011). Investigating the possible negative effects of self-efficacy upon golf putting performance. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(4), 434-441. doi:10.1016/j.psychsport.2011.02.004
- Carroll, B., & Loidis, J. (2010). Children's perceived competence and enjoyment in physical education and physical activity outside school. *European Physical Education Review*, 7(1), 24-43. doi:10.1177/1356336X010071005
- Cantón, E., & Checa, I. (2012). Emotional states and their relationship to attributions and expectations of self-efficacy in sport. *Revista de Psicología del Deporte*, 21(1), 171-176.
- Cliff, N. (1993). Dominance statistics: ordinal analyses to answer ordinal questions. *Psychological Bulletin*, 114(3), 494-509. doi:10.1037/0033-2909.114.3.494
- De la Vega, R., Del Valle, S., Maldonado, A., & Moreno, A. (2008). *Pensamiento y acción en el deporte*. Sevilla: Wanceulen.
- De la Vega, R., Ruiz, R., Tejero, C. M., & Argudo, F. M. (2012). Escala de autoeficacia de lanzamiento en waterpolo. Treball presentat a *XIII Congreso Nacional y I Foro del Mediterráneo de Psicología de la Actividad Física y el Deporte*. Universitat de Múrcia, Espanya.
- Hellín, P., Moreno, J. A., & Rodríguez, P. L. (2006). Influencia social del género y de la percepción de competencia en la valoración de las clases de educación física. *Revista Española de Educación Física y Deportes* (5), 37-49.
- Hepler, J., & Chase, A. (2008). Relationship between decision-making self-efficacy, task self-efficacy, and the performance of a sport skill. *Journal of Sport Sciences*, 26(6), 603-610. doi:10.1080/02640410701654280
- Hernández, J. M., Santacreu, J., & Rubio, V. (1999). Evaluación de la personalidad: una alternativa teórico-metodológica. *Escritos de Psicología* (3), 20-28.
- Jiménez, C. (1990) *La auto-eficacia percibida en la actividad física y el deporte* (Tesi de llicenciatura no publicada, Universitat de València València, Espanya).
- Kuiper, N., McDonald, M., & Derry, P. (1983). Parameters of a depressive self-schema. A J. Suls & A. Greenwald (Eds.), *Psychological perspectives on the self* (pàg. 191-217). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Lázaro, I., & Villamarín, F. (1993). Capacidad predictiva de la autoeficacia individual y colectiva sobre el rendimiento en jugadoras de baloncesto. *Revista de Psicología del Deporte* (4), 27-38.
- León, O. G., & Montero, I. (2003): *Métodos de investigación en Psicología y Educación* (3a ed.). Madrid: McGraw-Hill.
- Levy, A., Nicholls, A., & Polman, R. (2011). Pre-competitive confidence, coping, and subjective performance in sport. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sport*, 21(5), 721-729. doi:10.1111/j.1600-0838.2009.01075.x
- Montero, I. M., & León, O. G. (2007). A guide for naming research studies in Psychology. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 7(3), 847-862.
- Mowlaie, M., Besharat, M. A., Pourbohlool, S., & Azizi, L. (2011). The mediation effects of self-confidence and sport self-efficacy on the relationship between dimensions of anger and anger control with sport performance. 2nd World Conference on Psychology, Counselling and Guidance-2011. *Procedia social and Behavioral Sciences*, 30. doi:10.1016/j.sbspro.2011.10.027
- Ruiz, L. M. (1995). *Competencia motriz. Elementos para comprender el aprendizaje motor en educación física escolar*. Madrid: Gymnos.
- Salkind, N. J. (1999). *Métodos de investigación*. Mèxic: Pearson Prentice Hall.
- Thomas, O., Lane, A., & Kingston, K. (2011). Defining and contextualizing robust sport-confidence. *Journal of Applied Sport Psychology*, 23(2), 189-208. doi:10.1080/10413200.2011.559519
- Vancouver, J. B., & Tischner, E. C. (2004). The Effect of Feedback Sign on Task Performance Depends on Self Concept Discrepancies. *Journal of Applied Psychology*, 89(6), 1092-1098. doi:10.1037/0021-9010.89.6.1092
- Vancouver, J., Thompson, C., Tischner, E., & Putka, D. (2002). Two studies examining the negative effect of self-efficacy on performance. *Journal of Applied Psychology*, 87(3), 506-516. doi:10.1037/0021-9010.87.3.506
- Vancouver, J., Thompson, C. & Williams, A. (2001). The changing signs in the relationships between self-efficacy, personal goals and performance. *Journal of Applied Psychology*, 86, 605-620. doi:10.1037/0021-9010.86.4.605